

Emlékezés Buda Bélára egy munkatárs szemével

Megrendítően hangzott a hír, hogy 74 évesen meghalt Buda Béla. Ki fogja ezentúl képviselni a pszichológiát, hangsúlyozni a pszichológiai aspektus jelentőségét az egészségügyi ellátásban az orvosok részéről? Ki fogja minden fórumon hangoztatni a pszichológia fontosságát a lelki és testi egészségért folytatott prevenciós és terápiás munkában? Ki fogja számtalan könyvismertetéssel tájékoztatni a szakmát a nemzetközi tudományos trendekről?

Már ifjú pszichiáterként kezdett szaklapokban írni (Orvosi Hetilap, Pszichológiai Szemle, Pszichiátria Hungarica, Pszichoterápia) a pszichológia és pszichoterápia társadalmi fontosságáról, amikor még ezekről alig eshetett szó. Az 1971-ben megjelent *A pszichoanalízis modern irányzatai* című könyve mérföldkő volt, az addig agyonhallgatott tudományterületről hozott hírt a szakmának és az érdeklődő értelmiségnek.

1973-78 között az Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézetben dolgozott, ahol olyan új és akkor még „kényes” témákról adott elő a szerdai „Tudományokon”, amivel megannyiszor felkavarta a tisztes főorvosi kart. Az általa tartott „Tudományokra” mi, lipóti pszichológusok lelkesen jártunk, sőt külső kollégáinkat is hívtuk, hiszen Buda előadásai új látásmódot és gyógyító attitűdöt hirdettek. Számos szakterület ismeretanyagát és szemléletét integrálta, élesen rávilágítva a problémákra és a diszkussziót bátorítva. A pszichiátriai betegségeket pszichoszociális összefüggésekbe helyezte, pszichoszexuális fejlődésről beszélt, mi több, pszichodinamikai aspektusból is elemzett. A pszichoszexuális fejlődésről írt könyvét több nyelvre lefordították, s itthon 10-nél több kiadást ért meg. (*A szexualitás modern elméletei*, Tankönyv Kiadó, Bp. 1974.). Az orvos-beteg kapcsolatban a pszichológiai és kommunikációs sajátosságokra hívta fel a figyelmet – ami a pszichológus-beteg kapcsolatra is vonatkoztatható –, máskor pedig a pszichoterápia hatáselemeiről beszélt, hangsúlyozva a nem specifikus tényezőket. Mindezek szemléletformáló hatással voltak az országos intézmény orvosaira és pszichológusaira.

Buda Béla azt is kiharcolta, hogy egy csoportterápiát folyamatában megtekintsenek zártláncú tv-n, ami akkor óriási dolognak számított. Így elérte, hogy a csoportmódszerek elfogadottá kezdtek válni a pszichiátriai osztályokon, és mi, pszichológusok is vezethettünk önállóan csoportterápiát. A 70-es évek közepén induló Pszichoterápiás Hétféve mozgalom egyik alapító tagja volt. Célja az volt, hogy csökkentse a merev szakmapolitikai ellenállást, amely akkoriban elég általános volt pszichoterápiás módszerekkel szemben. Ezzel a klinikai pszichológusok is fontos szerephez jutottak.

1978-95-ig a Sportkórházban működtetett pszichoterápiás osztály vezetője volt. Szakmai utam meghatározó időszaka volt a sportkórházi csapatban eltöltött idő. Itt nekünk, pszichológusoknak egyenrangú szerep jutott és szabad teret kaptunk a különböző pszichoterápiás módszerek (pl. művészetterápia, pszichodráma, mozgásterápia, nagycsoport, családterápia, fókusz terápia), s az un. terápiás közösség megismerésében és használatában.

Orvos volt, de világlátásában polihisztor. Érdeklődése a társadalom egészének működésére irányult és igen hamar felfigyelt a társadalmi beilleszkedési zavarokra, s a devianciakutatásokért a 80-as évektől sokat tett (szuicidium-, depresszió-, alkohol-, drog-kutatások). A társadalom mentális egészségvédelme érdekében a prevencióra helyezte a fő súlyt, legfőbb területnek az iskolai mentálhigiéné erősítését, benne a pedagógusok továbbképzését tekintette. A Nevelési tanácsadó hálózat kialakítása és szakmai támogatása is évtizedeken keresztül fontos terület volt a számára.

1995-2001 között a SOTE Magatartástudományi Intézetének egyik vezetőjeként az orvosképzésben bevezették az orvosi kommunikáció tantárgyat és az empátiás készség fejlesztését. *A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei* című, nemzetközi elismerést szerzett könyve minden segítő szakmabeli számára alapkönyv kellene, hogy legyen.

Nyilvánvaló, hogy az orvostársadalom pszichológiai kultúrájának javításával nagymértékben elősegítette a pszichológusok munkájának értékelését és a velük való együttműködés elterjedését.

1998 -2004 között a Károli Gáspár Református Egyetemen az általa megalapított kommunikáció szak indulásakor szintén a munkatársa lehettem. A szak profiljában hangsúlyt kapott a segítő-fejlesztő kommunikációs szakirány, amelyben a proszociális értékek

képviselése mellett az empátia és hitelesség princípiumait helyezte előtérbe, s a pszichoterápiás tapasztalatokat integrálta. Itt az empátia jelenségének további vizsgálására nyílt lehetőség, és 2012-ben megjelent az *Empátia* (Buda, 1978) újra átdolgozott kiadása (Károli Könyvek sorozat, L'Harmattan Kiadó).

Már nyugdíjasként 2004-től az egészségügy legnehezebb, gazdátlan területén vállalt küzdelmet; az alkohológiai ellátásba próbált „életet lehelni”. Tudományos igazgatója volt a Nemzeti Drogmegelőzési- és Módszertani Kutatóintézetnek. Ezeken a területeken is pszichológusokkal, szociológusokkal együttműködve próbált a prevenció, ill. a gyógyítás szolgálatába állni.

Buda Béla különleges nyelvtelensége (vagy tucatnyi nyelven olvasott, beszélt, féltucatnyi nyelven írt) és szívós munkája folytán számtalan külföldi szakirodalomról adott hírt több száz recenzióban. A recenziót önálló műfajjá fejlesztette. Folyóiratokat alapított és szerkesztésüket is vállalta, hogy a szakma fejlődését elősegítse (1992-2001 között a *Pszichoterápiát*, 1993-2002 között a *Szenvedélybetegségek c. folyóiratot*).

Dr. Buda Béla elment közülünk, és a pszichológus társadalomban is nagy űrt hagyott maga után. Hiányozni fog hatalmas tudása, nagy ívű gondolkodásmódja, adni, segíteni mindig kész embersége, elkötelezett, küldetéses élete, sajátos csendes humora és meg nem alkuvó, korrumpálhatatlan jelleme.

Távozásával az egész magyar szellemi életben hiányozni fog bölcs gondolkodása és felelős, higgadt megszólalásai.

Budapest, 2013. július 8.

dr. Komlósi Piroska